

AMNESTY INTERNATIONAL PUBLIC STATEMENT

27 พฤษภาคม 2563 ASA 39/2403/2020

ประเทศไทย: ต้องไม่มีการใช้มาตรการรับมือโรคโควิด-19 เพื่อละเมิดสิทธิมนุษยชน

วันที่ 26 พฤษภาคม 2563 รัฐบาลไทยเห็นชอบให้ขยายการประกาศใช้อำนาจฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) ซึ่งมีการประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 เพื่อรับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 และถูกใช้เพื่อควบคุมการเดินทาง การชุมนุมอย่างสงบ ความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการแสดงออก โดยมีบทลงโทษทั้งจำคุกและ/หรือปรับ

ในระหว่างที่รัฐบาลไทยทบทวนมาตรการฉุกเฉินที่ใช้รับมือกับการระบาดของโรคโควิด-19 หลังมีการลือคาวาน์ตลอดช่วงระยะเวลาสองเดือนที่ผ่านมา แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเรียกร้องให้ทางการไทยรับประกันว่าการจำกัดการใช้สิทธิใด ๆ ต้องเป็นไปอย่างได้สัดส่วนและเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้ทางการไทยใช้มาตรการพิเศษเพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มเปราะบางผู้มีความเสี่ยงมากกว่ากลุ่มอื่นเนื่องจากไม่สามารถปกป้องตนเองได้ในช่วงการระบาดของโรค พวกเขาต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการระบาดของไวรัสและการเข้าถึงการดูแลและบริการด้านสุขภาพที่เพียงพอ หรือขาดศักยภาพที่จะปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังกระตุ้นทางการไทยให้ยกเลิกการดำเนินคดีกับบุคคลผู้ถูกลงโทษเพียงเพราะใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก ยุติการกักตัวผู้ลี้ภัยและผู้อพยพโดยพลการ และงดเว้นการใช้มาตรการจำกัดสิทธิโดยมีเป้าหมายลงโทษผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐอย่างไม่ได้สัดส่วนด้วยแรงจูงใจทางการเมือง แม้เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบสามารถถูกจำกัดได้ในกรณีที่จำเป็นและกระทำอย่างได้สัดส่วนเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยสาธารณะ แต่ผู้ที่ถูกดำเนินคดีเนื่องจากการชุมนุมเนื่องจากละเมิดมาตรการรักษาระยะห่างทางกายภาพจะต้องไม่ถูกลงโทษด้วยการจำคุก

สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก เสรีภาพด้านข้อมูล การชุมนุมโดยสงบ และเคอร์ฟิว

วันที่ ทางการได้ดำเนินคดีอาญากับอนุรักษ์ เจนตวนิชย์ นักกิจกรรมทางการเมือง 2563 พฤษภาคม 22 และนพทศพร . ของพรรคเพื่อไทยที่ถูกยุบไปแล้ว พวกเขาถูกดำเนินคดี.ส.เสรีรักษ์ นักกิจกรรมทางการเมืองที่เคยเป็นอดีตอดีตจากการจัดประท้วงอย่างสงบ ณ บริเวณหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครเนื่องในโอกาสครบรอบหกปีการทำรัฐประหาร ในวันที่ 13 พฤษภาคม ทางการยังดำเนินคดีกับอนุรักษ์ เจนตวนิชย์ จากการจัดพิธีรำลึกการเสียชีวิตของที่ปรึกษาด้านการทหารให้กับผู้ชุมนุมที่ได้เรียกร้องให้ยุบสภาและเลือกตั้งใหม่เมื่อปี โดยหากศาลตัดสินว่ามีความผิด พวกเขาอาจได้รับโทษจำคุกไม่เกินสองปี 2553 40 และปรับไม่เกิน,บาท 000ตามพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งเป็นหนึ่งในกฎหมายฉุกเฉินที่มีการใช้อย่างต่อเนื่องเพื่อปิดกั้นและควบคุมเสรีภาพในการแสดงออก อีกทั้งยังควบคุมสื่อในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง

กลุ่มอื่น ๆ รวมถึงกลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตย สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย แนวร่วมนักเรียนนิสิตนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มขอนแก่นพอกันที และกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ยังได้จัดกิจกรรมรำลึกการทำรัฐประหารในหลายสถานที่ทั้งกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่นในประเทศไทย ทางการจับตาดูกลุ่มผู้ประท้วงอย่างใกล้ชิดโดยเข้าไปถ่วงผู้เข้าร่วมกิจกรรม ถ่วงอุปสรรคประชาชนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และยานพาหนะที่ใช้ในการประท้วง พร้อมทั้งพยายามขัดขวางการจัด

กิจกรรมโดยชู้ว่าจะดำเนินคดีตามพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ตำรวจยังคงควบคุมตัวนักกิจกรรมบางคนไว้ชั่วคราวและได้ยึดแผ่นป้ายที่ใช้ในการประท้วงอีกด้วย

กลุ่มสิทธิมนุษยชนระดับชุมชนได้รายงานเช่นกันว่าทางการได้คุกคามและข่มขู่จะดำเนินคดีกับพวกเขา เนื่องจากวางแผนหรือเข้าร่วมการประท้วงอย่างสงบภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงกลุ่มคนรักบ้านเกิด อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยเมื่อวันที่ 28 เมษายน สมาชิกกลุ่มประมาณ 20 คนได้รวมตัวกันและอ่านแถลงการณ์เรียกร้องให้รัฐบาลชะลอการตัดสินใจสั่งปิดสถานที่ชุมนุมสาธารณะ ต่อมาตำรวจในพื้นที่ได้เข้าจับกุมและสอบปากคำหนึ่งในแกนนำผู้ประท้วง พร้อมทั้งกล่าวหาว่าเขาละเมิดข้อกำหนดตามพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินและพระราชบัญญัติโรคติดต่อ

วันที่ 14 พฤษภาคม พนักงานอัยการมีความเห็นให้สั่งฟ้องนาย อุดมา ศิลปินวัย 42 ปี ซึ่งถูกจับในเดือนมีนาคม 2563 หลังโพสต์เฟซบุ๊กว่าไม่พบจุดคัดกรองโรคที่สนามบินสุวรรณภูมิระหว่างเดินทางกลับสู่ประเทศไทย และยังได้โพสต์รูปสนามบินที่เป็นรูปเก่า หากศาลตัดสินว่ามีความผิดเขาอาจได้รับโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และ/หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาทตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์

เจ้าหน้าที่ยังแจ้งเตือนอีกว่านอกจากจะดำเนินคดีกับบุคคลซึ่งเผยแพร่ “ข่าวปลอม” แล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินคดีกับผู้กระจายข่าวด้วย ซึ่งอาจหมายถึงการลงโทษบุคคลที่ใช้สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกด้วยเจตนาสุจริตบนพื้นที่ออนไลน์ ซึ่งเป็นหนึ่งในช่องทางหลักเพื่อเข้าถึงข้อมูลการระบาดของโรคในระหว่างที่มีการกักตัว

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเรียกร้องทางการไทยไม่ให้ลงโทษบุคคลเพียงเพราะแสดงความคิดเห็นด้วยเจตนาบริสุทธิ์บนพื้นที่ออนไลน์ และประกันว่าจะมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโรคระบาดให้ประชาชนเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีที่สุดด้านสุขภาพและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโรคโควิด-19 เพื่อให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเองจากไวรัสได้ ทางการต้องประกันว่ามาตรการอันจำกัดที่นำมาใช้จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการลดปริมาณของการแพร่เชื้อเท่านั้น มิได้ถูกนำมาใช้กับนักกิจกรรมและไม่ได้นำมาใช้เพื่อมุ่งลงโทษผู้วิจารณ์รัฐบาล

การจำกัดไม่ให้บุคคลรวมตัวประท้วงในที่สาธารณะโดยใช้มาตรการลือคดวามควรเป็นมาตรการขั้นสุดท้ายที่สามารถนำมาใช้เมื่อจำเป็นถึงขั้นสุด ผู้ประท้วงเองได้ระวังและป้องกันตัวเองโดยใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการติดเชื้อระหว่างการชุมนุมของพวกเขา ทั้งการรักษาระยะห่างทางกายภาพและการสวมหน้ากาก ทางกรปฏิบัติไม่ให้งานกลุ่มชุมนุมอย่างสงบ ขณะที่ยอนุญาตบางกลุ่ม มาตรการลือคดวามที่ส่งผลกระทบต่อกรชุมนุมโดยสงบต้องสอดคล้องและมีมาตรฐานเดียวกับมาตรการที่ใช้กับการเคลื่อนไหวและการจัดกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งยังอนุญาตให้บุคคลกรทำได้ โดยให้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความสำคัญของสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลกังวลว่าปัจจุบันทางการไทยใช้อำนาจเพื่อปราบปรามการประท้วงโดยสงบอย่างไม่ได้สัดส่วน

แอมเนสตี้ยังแสดงข้อกังวลเร่งด่วนเกี่ยวกับการปฏิบัติของทางการไทยต่อคนไร้บ้าน และความบกพร่องในการให้ข้อมูลกับกลุ่มบุคคลที่เผชิญความเสี่ยงมากขึ้นในสถานการณ์โรคระบาด เมื่อเดือนเมษายนมีคนไทยอย่างน้อยสองคนถูกดำเนินคดี และถูกลงโทษจำคุกหรือลงอาญาและถูกปรับเป็นเงินจำนวน 500 และ 3,000 บาท ตามลำดับ จากการละเมิดเคอร์ฟิวช่วงสี่ทุ่มถึงตีสี่ตามข้อกำหนด 2 ซึ่งออกภายใต้พระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน (ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน และต่อมาได้เปลี่ยนเวลาเป็นห้าทุ่มถึงตีสี่เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม) แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเรียกร้องรัฐบาลไทย ให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำของ

ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิที่จะมีที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ ซึ่งระบุว่ารัฐบาลต้อง “ประกันว่าจะไม่มีการเอาผิดทางอาญากับคนไร้บ้าน ไม่สั่งปรับหรือลงโทษพวกเขาเนื่องจากการประกาศเคอร์ฟิวหรือมาตรการกักตัวอื่น ๆ”

ผู้ขอลี้ภัย ผู้ลี้ภัย และผู้อพยพ

มีรายงานการติดโรคโควิด-19 ในบรรดาผู้เข้าเมืองทั้งผู้ชาย ผู้หญิง และเด็กที่อยู่ระหว่างการถูกกักตัว มีผู้ถูกกักอย่างน้อย 2563 พฤษภาคม 20 คนที่ศูนย์กักตัวผู้ต้องกักสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลาทางภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 65 รายงานว่าทางการปฏิเสธไม่ให้หน่วยงานผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) เข้าถึงและตรวจสอบสถานะของกลุ่มผู้ต้องกักชาวโรฮิงญา คนที่ศูนย์กักตัวผู้ต้องกักของตรวจคนเข้าเมืองอำเภอแม่สอด 12

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเคยมีข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องให้รัฐบาลไทยยุติการกักตัวผู้ขอลี้ภัย ผู้ลี้ภัย และผู้อพยพเข้าเมืองในประเทศไทย ซึ่งกระทำโดยพลการและบางครั้งโดยไม่มีกำหนดเวลา ตามหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ ผู้อพยพและผู้ขอลี้ภัยต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย รวมถึงสิทธิที่จะมีอิสรภาพและความมั่นคง การจำกัดเสรีภาพใด ๆ ต้องไม่เกิดขึ้นโดยพลการและจำกัดสิทธิให้น้อยสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รัฐบาลไทยต้องประกันว่าบุคคลจะไม่ถูกเอาผิดทางอาญา ถูกกักตัว หรือถูกลงโทษเพียงเพราะเหตุจากวิธีการเข้าสู่ประเทศไทย ควรอนุญาตให้บุคคลทุกคนที่ต้องการความช่วยเหลือสามารถเข้าถึง UNHCR และกระบวนการตรวจสอบสถานะผู้ลี้ภัยเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองที่จำเป็น

ในระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงต่อสิทธิด้านสุขภาพของผู้อพยพและผู้ขอลี้ภัย ทางการต้องใช้มาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้อพยพและเจ้าหน้าที่ในศูนย์กักตัวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยอาจรวมถึงการปล่อยตัวผู้อพยพ ผู้ขอลี้ภัย และผู้ลี้ภัย หรือควบคุมตัวพวกเขาในลักษณะที่สามารถรักษาห่างทางกายภาพได้ ประเทศไทยควรประกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อการเข้าถึงบริการที่จำเป็น การดูแล และความปลอดภัยของผู้อพยพและผู้ขอลี้ภัย รวมถึงให้การดูแลสุขภาพอย่างเพียงพอและมีที่พักอาศัยที่สอดคล้องกับหลักมนุษยธรรม การกักตัวบุคคลด้วยเหตุผลของการเข้าเมืองเพียงอย่างเดียวไม่อาจถือว่าเป็นมาตรการที่จำเป็นหรือได้สัดส่วน การที่รัฐส่งกักตัวบุคคลทั้งคนไทยหรือต่างชาติเพื่อประโยชน์ด้านสาธารณสุขต้องเป็นไปอย่างเคร่งครัดตามหลักการของความได้สัดส่วนและความจำเป็น

ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (UNCLOS) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความปลอดภัยของชีวิตในทะเล ประเทศไทยมีพันธกรณีต้องให้ความช่วยเหลือกับผู้เสี่ยงภัยในทะเล ที่ผ่านมีรายงานว่ามิเรือประมงหลายลำที่บรรทุกผู้ขอลี้ภัยมากถึง คน ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และเด็กซึ่งเชื่อว่าเป็นชาวโรฮิงญา บุคคลเหล่านี้ติดอยู่กลางทะเลตั้งแต่ช่วงปลาย 800 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้เรียกร้องรัฐบาลไทยและรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านให้ประกันว่าพวกเขา 2563 เดือนเมษายน สามารถนำเรือขึ้นฝั่งได้อย่างปลอดภัย พร้อมทั้งให้ประสานงานปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต โดยการจำแนกที่ตั้งและช่วยเหลือเรือที่กำลังเผชิญกับการเสี่ยงภัย โดยให้สอดคล้องตามปฏิญญาระดับภูมิภาคและกฎหมายระหว่างประเทศ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเน้นย้ำขอเรียกร้องให้รัฐบาลประกันว่าผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัยต้องไม่ถูกส่งกลับไปยังสถานที่ซึ่งพวกเขาเสี่ยงจะถูกประหารชีวิต รวมถึงไม่ผลักดันพวกเขากลับสู่ทะเล เพื่อให้สอดคล้องตามหลักการไม่ส่งกลับตามแนวทางกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่มีผลบังคับใช้ต่อทุกรัฐ